СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 295. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 19 грудня 1931. — VOL. XXXIX. No. 295. Jersey City, N. J., Saturday, December 19, 1931. THREE CENTS.

КОНҐРЕС ПРОТИ ЗНЕСЕННЯ ЧИ ЗМЕНШЕННЯ ВОЄННИХ ДОВГІВ

ВАШИНҐТОН. — У конґресі панує назагал настрій проти знесення чи зменшення воєнних довгів. Рахуючися з таким сентиментом, „Коміті ан Вейс енд Мінс" пропонує затвердження мораторії, даної довгуючим европейським державам, але з виразним застереженням, що конґрес, не поділяє ніякої думки щодо знесення чи зменшення довгів.

Щойно в той спосіб удасться добути в конґресі згоду на затвердження мораторії.

ХОЧУТЬ ПОКАРАТИ МЕК ФЕДЕНА.

ВАШИНҐТОН. — Републиканські посли обурені на посла Мек Федена за його напад на президента Гувера. Хочуть викинути його з партії. Вже тепер деякі републиканці вважають його „за помершого" для партії.

ХАБАРНИКІВ ЧИМРАЗ БІЛЬШЕ.

НЮ ЙОРК. — Чим більше вглиблюється леґіслятурна комісія в адміністрацію міста Ню Йорку, тим більше знаходить надужить. Кождий день приносить свіжі імена бувших або теперішніх урядовців, котрі побирали грубі хабарі. Дехто з них признається до хабарництва без усяких обиняків.

Містер Мек Кормик, демократичний лідер з 22 дистрикту, наскладав собі в банку за останніх 7 літ аж $299,499.14. Коли його питали, звідки дістав ті гроші, він не міг дати вияснення. Вкінці заявив, що це „подарунки" від новоженців, котрих він вінчав як призначений до цього міський урядовець. Але з яких $100,000 не міг навіть і тим способом вирахуватися.

А містер Кавана, права рука Тамані в третім дистрикті, зложив до банку за останніх 11 літ $250,699.90, хоч його платня виносила річно від $3,500 до $8,500. Він виправдував свій дохід тим, що діставав час від часу „комісове" від фабрикантів, які достарчували пушники до офісів.

ЗВІЛЬНИЛИ БАНДИТА.

ТРОЙ. — Ватажка бандитів, Джека (Леґс) Даймонда, обжалованого за пірвання Джеймса Донкена, фармерського хлопця з Ґрін повіту, звільнено від вини і кари.

Отсе вже другим наворотом удається Даймондови дістати звільняючий вирок.

ЗГИНУЛИ ТРИ ЛЕТУНИ ПІДЧАС ВІЙСЬКОВИХ ВПРАВ.

МАВНТ КЛЕМЕНС (Мішіґен). — Два офіцири й один підстаршина згинули підчас вправ військових летунів. Траґедія наступила наслідком зударення в повітрю двох літаків, які на себе наступали нібито як вороги.

ПІРВАЛИ ЖІНКУ І ДОМАГАЮТЬСЯ $75,000.

КЕНЗАС СІТИ. — Пірвано Миссис Нель Квинлен Донелі, власницю „Донелі Ґармент Компані". Бандити пірвали разом з нею ще й Мурина, шофера.

Пол Донелі, чоловік пірваної, одержав від жінки два письма, в яких вона просить його заплатити $75,000 титулом її викупу. Вона пише, що ті, котрі її пірвали, хочуть її осліпити, а Мурина вбити, якщо не одержать викупу.

ҐЕНҐСТЕРИ ПОСТРІЛИЛИ СВЯЩЕНИКА.

НЮ ЙОРК. — Пять бандитів впали до туристичної аґенції на Суливен улиці, під ч. 191, щоби її ограбити. Застали в офісі власника і двох урядовців та священика, о. Рафаїла Ферарі, літ 48, котрий обговорював з аґенцією кошти діточого паломництва до Риму. Бандити казали піднести всім руки догори. Всі піднесли крім священика, який обернувся до бандитів, щоби вони побачили його ковнір та пізнали в нім священика. Тоді один з бандитів стрілив до о. Ферарі і пострілив його смертельно. Бандити втікли, а священика відвезено до шпиталю. Грошей бандити не забрали, бо налякалися заколоту, і повтікали.

ДЕМОКРАТИ ВІДГРОЖУЮТЬСЯ РЕПУБЛИКАНЦЯМ.

ВАШИНҐТОН. — Сенатор Робинсон, демократ з Аркензо, виступив з гострою критикою поступовання републиканських лідерів, які кують собі політичний капітал для партії і Гувера з того, що демократи уступлять для загального добра. Він каже, що одного дня републиканці апелюють до безпартійної праці, а на другий день проголошують кожду полагоджену справу триюмфом републиканців і Гувера.

ДАЛІ ЗАМИКАЮТЬ БАНКИ.

ВОСТОН. — Наслідком того, що люди витягають з банків поважні суми, замкнено в Ню Інґленд в однім дні 4 банки.

МЕДИНА (Ню Йорк). — Стейтовий банковий департамент замкнув тут два банки.

ҐАРІСБУРҐ (Пенсилвенія). — Замкнено „Бенк оф Клінґерставн".

БОРОТЬБА З РЕЛІҐІЄЮ В РАДЯНСЬКІМ СОЮЗІ.

В звязку з 14-літтям большевицької революції часопис „Безбожник" містить цікаві дані в справі протирелігійної акції в Радянськім Союзі. На цілій території Радянського Союзу істнує 50,000 організацій безбожників, які числять 3 і пів міліона членів (в цьому півтора міліона на Україні). Крім цього до союзу безбожників належать біля 2 міліони дітей і молоді. В Радянськім Союзі є біля 40 т. зв. атеїстичних університетів і понад 60 протирелігійних музеїв.

„СЕНЗАЦІЇ" ПРО ВИННИЧЕНКА.

Телеграфічна аґенція „Ате" пустила з Парижа в пресу таку новинку про Винниченка: Винниченко написав твір „Щастя", в якому з небувалим цинізмом бичує себе та обвинувачує в контрреволюції, кається за це і навертається на правовірне лоно комунізму. Одночасно вибудував він собі під Парижем власний дім і належить до товариства „нудистів", себто прихильників наготи, а ворогів одягу.

ЛІКАР РОБИВ ОПЕРАЦІЮ І САМ ПОМЕР.

Д-р Ф. Мовбрей з Гемилтону, Онт., один з визначніщих лікарів в Канаді, помер нагло на удар серця якраз у часі, коли робив операцію другому пацієнтови в однім з гемілтонських шпиталів.

ЩЕ Є ЧЕСНІ ЛЮДИ НА СВІТІ.

Коли би воскрес старинний грецький фільософ Діоґен і знов шукав у білий день з ліхтарнею чесного чоловіка, то знайшов би його у Ванкувері. Хоч який бідний, без заняття, обтертий і голодний, але помимо всього чесций робітник К. Валкінар не злакомився на пулярес, який він знайшов у Стенлей парку. Та пулярес — пуляресом, але в нім було 24 долярів готівкою і дорогоцінні діяманти вартости півтори тисячі долярів. Валкінар зараз відніс зґубу до поліції і дістав від власника 40 дол. наґороди.

КУПИВ ВАЛІЗКУ ЗА 40 ЦЕНТІВ — ЗНАЙШОВ У НІЙ $5,000.

Лише большевикам у Торонті не ведеться, але інші мають щастя. От, приміром, молодий хлопець, ідучи вулицею в Торонті, побачив дешеву валізку на продаж. Купець хотів за неї лише 40 центів і хлопець купив. Коли прийшов додому й отворив валізку — очам своїм не вірив. У валізці знайшов він 5 тисяч американських долярів. Дійсно, як у байці.

СУДОВА АКЦІЯ ПРОТИ КОМУНІСТІВ У МАНІТОБІ.

Коментуючи торонтонський присуд, ґенеральний прокуратор Манітоби, В. Дж. Мейджор, заявив, що судову акцію проти комуністів переведеться також у Манітобі, якщо його департаментови будуть предложені докази такої самої роботи місцевих аґітаторів, як у Торонті.

САМОГУБСТВО ВОЗНОГО СУДУ.

В одній з саль суду в Жовкві повісився 38-літній Ян Соколов, возний тогож суду. Причиною самогубства були родинні непорозуміння.

ПЕРШИЙ РІЧНИЙ ЗІЗД ПРЕДСТАВНИКІВ ОРГАНІЗАЦІЙ ІНЖИНІРІВ УКРАЇНЦІВ НА ЕМІҐРАЦІЇ.

В Подебрадах (Чехословаччина) відбувся в днях 19—20 грудня б. р. зізд представників організацій інжинірів Українців на еміґрації з таким денним порядком: 1. Відкриття зізду й обрання президії; 2. Принимання нових членів; 3. Звіт Головної Управи; 4. Звіт Редакції журналу „Український Інженер"; 5. Звіт Бюра Праці; 6. Звіт Ревізійної Комісії; 7. Звіти з місць; 8. Дискусії над звітами; 9. Зміна статута й назви Союзу; 10. Справа Конґресу українських інжинірів; 11. Доклад загально-професійного характеру; 12 Димісії Управи й Ревізійної Комісії та вибрання нових керуючих органів; 13. Вільні внески.

УКРАЇНСЬКА ПРОҐРАМА НА РАДІО.

В неділю, дня 20. грудня, в годині 8.30 рано, буде українська діточа проґрама на радіо, зі стації WLBX 1500 кс. в Лонґ Айленд Сиүі, давана українським підприємством „Сурма" в Ню Йорку.

УКРАЇНСЬКА ГОДИНА НА РАДІО.

У вівторок, 22-го грудня, в годині 7-мій вечером, зі стації W.A.A.M. в Нюарку, Н. Дж., буде співати український квартет.

СУДДЯ ЙДЕ ЗА ДОМОВИНОЮ НЕДАВНЬОГО ЗЛОЧИНЦЯ.

Не всі судді мають таке добре серце як суддя Ернест Вайлд у Лондоні. Коли перед ним став раз чоловік, якого він мав судити за крадіж, суддя Вайлд застановився і пригадав собі, що той підсудний вже нераз був у суді за подібні злочини. Тому суддя розговорився з підсудним і довідався, що він вже 34 роки пересидів у кримінал за крадіж малих сум грошей, та що новий засуд не направить уже його. Тому суддя Вайлд замісць посилати того чоловіка знова до кримінал, казав йому продавати на вулиці ґазети. Той чоловік так робив і суддя часто навідувався до нього та розпитував про його поводження. Недавно той чоловік захорував на сухоти і помер. В часі його недуги суддя відвідував його в шпиталі, а в часі похорону йшов пішки за домовиною небіщика. На гробі колишнього злочинця зложив суддя вінок з гарних живих цвітів, які стояли на його столі в суді.

НАПЕРЕД ВІДСИДЯТЬ, А ПОТОМУ БУДУТЬ ДЕПОРТОВАНІ.

Після засуду комуністів у торонтонськім процесі писала преса, що правдоподібно вони будуть депортовані вже тепер, щоби Канада не поносила непотрібних видатків у звязку з їх побутом у вязниці.

Тепер домініяльний міністер іміґрації, Гордон, заявив, що засуджені спершу будуть мусіли відсидіти свою кару і аж допераа тоді будуть депортовані.

Департамент судівництва, стейту й іміґрації вже порозумілись і сімом з засуджених уневажнили їх горожанські папери.

РОБІТНИЧІ ЗАВОРУШЕННЯ В ЛЕНІНҐРАДІ.

В Ленінґраді тревали два дні вуличні заворушення пристаневих робітників. Заворушення вибухли з приводу великої недостачі харчів. Демонструючі робітники напали на склади з харчами, розібрали всі харчі, а склади знищили.

ЗНОВУ ШПИГУНСЬКА АФЕРА.

Перед військовим судом у Торуні відбулась оноді розправа проти поручника польських військ Колодзевського, обвинуваченого в шпигунстві. Його засудили на кару смерти. Тому, що президент держави засудженого не уласкавив, поручника розстріляли.

АВТОМАТИЧНИЙ КАЛЕНДАР.

Автоматичний календар випустила одна берлінська накладня. Кожного ранку календар зміняє напис, що показує день тижня і місяця; першого дня нового місяця зміняє теж назву місяця автоматично.

ВИСОКОПОСТАВЛЕНИЙ ПАЧКАР ПЕРЕД СУДОМ.

Арадський (Румунія) Трибунал засудив колишнього міністра Севера Боку за пачкарство на гривну в сумі одного міліона левів. Севeр Боку вніс проти свого засуду відклик. А тимчасом національно - хліборобська партія присилувала його скласти свою гідність голови повітової партійної організації в Тіміш-Торонталь. Коли його відклик матиме успіх і суд його увільнить від вини і кари, то й партія поставить його знову на чоло.

НА ЖИДІВСЬКІМ БАЛЮ НЕБЕЗПЕЧНО.

Недавно справляла собі жидівська молодь в Унґенах коло Яс (Румунія) вечірку з танцями. Зарядив цю вечірню забаву комітет жидівської бібліотеки. Нараз зявився на салі гурток антисемітської молоді і зачав стріляти з револьверів у публику. Поранено кілька осіб. Між присутними повстав переполох. Закликано жандармерію, котра заарештувала кількох розгорячених молодців.

ЧИ МАТУШКУ ВИДАДУТЬ УГОРЩИНІ?

На останньому засіданні угорського парляменту питали міністра справедливости, чи Австрія видасть Матушку угорському судови. Міністер відповів, що Угорщина поробила в тій справі заходи й сподівається, що Австрія видасть Матушку, бо він угорський громадянин і найгірший свій злочин виконав на Угорщині.

„ЕВРОПЕЙСЬКИЙ ПРОТИРЕЛІҐІЙНИЙ ДЕНЬ".

З Ватикану сповіщають, що совітське правительство постановило скріпити протирелігійну пропаганду. Совіти організують на день 25 грудня ц. р. „Европейський протирелігійний день".

КРАДУТЬ ТАЙ КРАДУТЬ.

В Катовицях арештували Яна Поляка, бухгальтера Зединених Гут Королівської і Ляври, за те, що вкрав 200 тисяч золотих.

ЗДОБУТКИ НАШИХ СУСІДІВ.

У місточку Рожищах, луцького повіту, вибудували Поляки новий костел.

КРІВАВІ ЗАВОРУШЕННЯ В НАНКІНІ

ПОЛІЦІЯ ЗАСТРІЛИЛА КІЛЬКОХ СТУДЕНТІВ. СПОДІВАЮТЬСЯ ДАЛЬШИХ ЗАВОРУШЕНЬ.

ШАНҐГАЙ (Китай). — До Нанкіна приїхали члени кантонського революційного уряду. Підчас їх приїзду китайські студенти урядили демонстрацію-протест проти поблажливого поступовання уряду супроти Японців у Манджурії. Кількатисячний натовп студентів старався дістатись до будівель державних установ, але сильні відділи війська й поліції не допустили їх.

Тоді студенти напали на головну кватиру партії „Куомінтаґ" й розгромили партійний орган „Дейлі Нюс". Поки наспіла поліція й військо, студенти розгромили льокаль редакції та ушкодили друкарські машини й пресу, а набір ріжного ґазетного матеріяду розсипали й перемішали. Поліція й військо зпочатку палками, а потім багнетами вигнали студентів з льокалю будинку, а коли натовпи їх знову почали наступати на поліцію, то вона стріляла в них.

Ще невідомо, скільки студентів убито на смерть, а скільки поранено. Тікаючи від куль, частина студентів попала в ріку. Кілька втопилося відразу, а інших уратували з води, але годі надіятися, що вони лишаться живими, бо кожен з них тяжко простудився від зимної води.

Кантонські міністри вже приступили до нарад з представниками нанкінського уряду в справі створення нового центрального китайського уряду. Ґенералісімус Кай Шек ще перебуває в Нанкіні. Він прислав на залізничий двірець свого представника, щоб привитали членів кантонського революційного уряду, на якого домагання Кай Шек уступив.

ЯПОНЦІ ТАКИ ЗАХОПЛЯТЬ ЧІНЧОВ.

МУКДЕН (Манджурія). — Японське командування в Манджурії чекає, що Китайці добровільно виведуть свої війська з Чінчова й узагалі вийдуть з Манджурії на китайську територію за великий мур. Коли це не станеться, то тоді Японці силою виженуть Китайців з Чінчова, для чого вони підвезуть туди більше своїх свіжих військ.

В інших частинах Манджурії сутички між Японцями й Китайцями трохи припинились, але обидві сторони ввесь час пересувають свої війська в ріжних районах.

ЗАЛЄСЬКИЙ ВИХВАЛЮЄТЬСЯ.

ВАРШАВА (Польща). — Міністер справ закордонних, Залеський, заявив перед соймовою комісією закордонних справ, що він уже розвіяв інтернаціональну брехню про Польщу, яку розповсюднювали її вороги. Тепер, мовляв, увесь світ знає, яку вагу для мира уявляє Польща.

Польсько-французький союз є великим фактором для піддержання мира в Европі, думає Залеський. Переговори з Росією, що ведуться тепер успішно, мають ще більше причинитися до заспокоєння Европи. Залеський нарікає лише на управу міста Данціґу за те, що вона ставиться ворожо до Польщі й перешкаджає розвиткови польської торговлі в цьому місті.

АНҐЛІЙСЬКО-ФРАНЦУСЬКІ ПЕРЕГОВОРИ.

ЛОНДОН (Анґлія). — Коли зясувалося, що американський конґрес тепер рішучо виступає проти зменшення, або знесення міжнародніх воєнних боргів, Анґлія й Франція рішили неґайно розпочати переговори, щоб уратувати Европу від фінансово-економічної катастрофи. Сер Фредерик Лейтс-Рос, фінансовий експерт британського міністерства фінансів, уже виїхав до Парижа, щоб там розпочати з Французами переговори в справі німецьких репарацій, торговельних і міжнародніх боргів.

Анґлія і Франція рішили відтепер разом розвязувати фінансово-економічні проблеми в Европі, вважаючи, що Америка буде стояти далі на тому, що їй Европа мусить платити свої борги. Мало надій на те, щоб мораторія була продовжена ще на рік, чи два. Тому Франція й Анґлія змушені далі рішучо триматися разом у фінансово-економічних та політичних питаннях, що виникають в Европі.

НАТУЖУЮТЬСЯ СКІНЧИТИ ПЯТИЛІТКУ.

МОСКВА (СССР). — Большевицькі лідери таки не відмовляються далі провадити свою пятилітку так, щоб скінчити її за чотири роки. Новіші обчислення дальших плянів пятилітки показують, що большевики хочуть у наступнім році збільшити продукцію на 36%. Минулого року було проектовано збільшити її на 45%, але з плянів цілого року виконано всього 21%.

ВИБОРЧА БОРОТЬБА В СИРІЇ.

ДАМАСК (Сирія). — Вся Сирія знаходиться в стані хвилювання з тої причини, що французький високий комісар Сирії, Понсо, заборонив націоналістам передвиборчі зібрання. Сирійці заявляють, що вони всі підтримують своїх націоналістів.

На знак протесту проти поступовання комісаря сирійські торговці грозять замкнути всі свої крамниці і цілком припинити торговлю в країні. Націоналісти закликають населення до повного бойкоту виборів.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and Holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
United States:		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОМУДРІЛИ

Вже нераз ріжні вчені, політики, фінансісти й й економісти ставили собі питання, хто це властиво скористав на світовій війні. Одні казали, що Франція, а деякі що Америка, а ще інші підносили ті народи, котрим війна принесла самовизначення і свою державу. Вкінці більшість погодилася з тим, що війна не принесла на ділі нікому дійсної користи. Війна у своїх наслідках принесла всім державам економічний хаос і такі повоєнні зміни, в яких дехто добачує цілковитий упадок теперішньої цивілізації.

Всеж таки треба признати, що є народи, для яких війна була з одного боку нещастям, а з другого добродійством, коли ходить, приміром, про національне визволення. Зате це вже інша справа, коли вони цього добродійства не вміють шанувати, коли, як от Польща, бажають покористуватися своїм щастям на те, щоб унещасливлювати інших і їх гнобити. І те певне, що Німеччина на програній війні потерпіла найбільше, бо для неї була війна одною великою національною катастрофою. Великий і могучий до війни нарід опинився по війні серед економічної, національної й моральної руїни.

Та це нещастя стало для Німців великою наукою й великою пробою характеру нації. І тому саме вони в найтяжчих обставинах виказали велику здисциплінованість і таку моральну й інтелектуальну силу та такий дипльоматичний хист і такт, що сьогодні Німеччини знову лякаються. Зайшла тільки та зміна, що до війни боялися всі величезного німецького розмаху і німецької сили, а тепер бояться німецької катастрофи. Німецький повоєнний хист довів до того, що тепер не тільки сама Німеччина журиться собою, а журяться нею й інші, себто ті, що потерпають за ті міліярди долярів, які міжнародні капіталісти інвестували в Німеччині по війні на добрі проценти. Між тими вкладами є і грубі американські міліярди.

До світової війни боявся світ німецького імперіялізму, німецьких гармат і німецького війська, а тепер боїться втратити гроші. Перший страх приніс Німеччині війну, а другий страх приносить ратунок. Перше пішли всі воювати проти Німеччини, а тепер ідуть всі її ратувати.

Давна монархістична пиха довела Німеччину до програної у світовій війні й руїни. А републиканська Німеччина побіджає без зброї й армії.

I. Мазепа.

ПРОМИСЛОВА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ СССР І ПАНЕВРОПА

Західна Европа в багатьох відношеннях живе старими поглядами на Росію, особливо щодо перспектив її господарського розвитку. Почасти цим пояснюється певна неясність в поглядах щодо можливої участи Росії в проектованому загально европейському обєднанні — **Паневропі.**

На наших очах центр ваги промислового життя сучасної Росії швидшим темпом пересувається на далекий схід — **в Азію.** Не через південь бувшої Росії — Україну з її богатствами камінного вугля та заліза і виходом до Чорного моря, а через далекий північний схід — Ураль і Сибір, з їх величезними невикористаними богатствами, йде плян індустріяльного розвитку нової післяреволюційної Росії. Це факт, що має значний загальний інтерес, особливо для тих країн Західної Европи, що так чи інакше звязують перспективи розвитку свого господарства з ринками на територіях теперішнього Радянського Союза.

Децентралізаційні тенденції промислового життя СССР коріняться в загальних **природних** умовинах господарського розвитку сучасної Росії. Загально відомо, що СССР відносно ресурсів основного джерела промислової енергії — камінне вугля — дуже невигідно відріжняється від інших великих промислових країн: Злучених Держав Америки, Англії й Німеччини. Більшість індустріяльних районів СССР не має вистарчаючих власних паливних осередків і дуже віддалена від Донецького басейна на Україні, що як до революції, так і тепер залишається **основним** паливним районом (понад 70% загального добування вугля в СССР).

Починаючи з 80 р.р. минулого століття, Україна, з її залізно-рудними покладами в Кривому Розі та в Керчі, зробилася також головним центром по добуванню заліза. Приблизно ¾ загальної здобичі чавуну Україна давала перед революцією і дає тепер в СССР. Перехід центра металюргічної промисловости з Уралю на Україну стався через відсутність на Уралі камінного вугля, придатного для коксування; транспорт же вугля з України не окупався. Тому продукція заліза в широких розмірах, що основана на вживанню коксу, стала можливою лише на Україні з її донецьким вуглем.

Але таке положення щодо концентрації на Україні вугільної та залізної промисловости — цих командних галузей сучасного індустріяльного розвитку — було явищем **переходовим, тимчасовим.** Поза европейською Росією, а саме: в Кузнецькому басейні в Західньому Сибірі знайдено величезні поклади камінного вугля, що своїми розмірами кілька разів перевищують Донецький басейн і мають чудовий вугіль для коксування. В Кузнецькому басейні знайдено також значні поклад залізної руди.

Наукові розсліди ще до війни вказували на можливість великих запасів камінного вугля в Кузнецькому басейні. В звязку з цим видатніші економісти зазначали, що дальший розвиток індустріяльного життя Росії раньше чи пізніше неминуче причиниться до перенесення індустріяльного центра, в кожному разі важкої індустрії, в простори **між Уралом і Алтаем** з їх великими рудними богатствами.

Теперішня прискорена індустріялізація СССР, на підставі пятилітнього пляну, **практично** висунула цю проблему перенесення головних центрів індустрії на далекий схід. Приступлено до реалізації вугільних богатств Кузнецького басейну, якого запаси приблизно оцінюють на 400 міліярдів тон проти 66½ міліярдів в Донецькому басейні. Замісць 7% загальної здобичі в 1928 р. проектується в 1937 р. (останньому році другої пятилітки) добути в Кузнецькому басейні біля 50 міліонів тон вугля, тобто майже стільки, скільки було добуто в 1930 р. в цілій СССР (Московська „Правда" з 6. X, 1931).

Взагалі в пятилітньому пляні звернено особливу увагу на індустріяльний розвиток **Уралю й цілого Сибірського району.** Згідно з плянами індустріяльного будівництва пятилітки значно зміняється питома вага окремих промислових районів СССР: зростають в своїому значінні райони східні (Уральський, Сибірський, Дально-Східний, Казанський в Кіркізії) і навпаки, відповідно падають райони західні (Московський, Центрально-Чорноземний і ін.).

Правда, в пятилітньому пляні зазначується, що втягнення в промислове життя нових районів має переводитись в певному порядку й що в межах цеї пятилітки має йти розвиток старих індустріяльних районів, як Ураль, Україна, Центральний промисловий район і ін. Але в ІІ-му томі пятилітнього пляну (стор.93) виразно заявляється: „Коли в це пятиліття головний напрямок капітальних вкладів йде на Ураль, то слідуюче пятиліття поведе нас **далі на схід** і капітальні вклади у великих розмірах підуть на **Кузнецько-Алтайський і Ленсько-Байкальський район.**

В кожному разі, для другої пятилітки намічається „буйний розвиток **Кузбаса"** (Кузнецького басейну). Шляхом зеднання Уралю і Кузнецького басейну між собою, а також з Москвою, з Середною Азією і районом Волги за допомогою специяльних залізнодорожних та водяних надмаґістралей — проектується утворити на Уралі і в Сибіри величезну **металюрґічну продукцію** на основі уральської залізної руди та кузнецького палива; проектується далі централізувати в Кузнецькому басейні **кольорову металюргію** (олово, цинк, мідь і ін.) в звязку з тим, що на азійську частину Радянського Союза припадає до 97% всіх запасів СССР щодо ріжних руд з кольоровими металями і т. д.

З утворенням сибірських надмаґістралей — говориться в ІІІ-му томі пятилітки (ст. 180) — „реалізується сприятливе ґеоґрафічне положення Уралю на ґрані між старою, західною частиною Союза, що найбільш розвинена з господарського боку, й величезними азійськими просторами з їх безмежними природними богатствами та швидко зростаючим господарством. Для цього й слідуючого пятиліття Урал стає **осередньою індустріяльною** підставою Рад. Союза. Як віддалений від кордонів, Урал буде природною **оборонною** основою Рад. Союза".

Так збувається прогнозу великого російського ученого **Менделеєва,** який у своїй книжці „До пізнання Росії" вже 30 років тому доказував, що **природним центром російської держави мусить бути не Петроград і не Москва, а далекий схід — приблизно район Зах. Сибіру біля Омська.**

Ходом життя сам собою падає хибний погляд, нібито без українського **вугля** і заліза є неможливий господарський розвиток Росії. Значіння українського вугля для цілої території Росії взагалі було обмеженим. Напр. райони на північ і захід від Москви зовсім не могли постачатися українським вуглем, як дуже дорогим при сухопутному транспорті з Донецького басейну.

Майже ввесь імпорт товарів до бувшої Росії йшов через Балтійське море та західний сухопутний кордон; через Чорне море ввозилося лише біля 6% товарів по їх вартости. Таксамо вивіз товарів через Чорне море, хоч досягав 30 до 40% загального експорту, то це все були товари місцевого походження: головно збіжа з України та Кубані.

Що **Балтийське, а не Чорне море** є природним виходом для товарів з Росії, на це вказує той факт, що й тепер, коли майже всі балтійські порти лежать поза межами Радянського Союза, останній користується ними як для свого імпорту, так і для експорту. Через чорноморські порти, як і раніше, експортується тільки український хліб та кавказька нафта.

Таким чином не тільки політична система сучасної Росії з її нахилом до Сходу, до Азії, але й безпосередні інтереси господарського розвитку, разом з великодержавницькими стремліннями до експанзії та автаркії, чим далі все більше віддаляють радянську державу від Західної Европи, перетворюють її в **самовистарчальну** світову силу, що очевидно буде істнувати поза межами Паневропи. Цілий пятилітній плян большевицької держави перенятий стремлінням до автаркії — „систематичного збільшення незалежности СССР від передових капіталістичних країн світа" (тамже т. ІІІ, ст. 101).

Але вже сучасний розвиток Радянського Союза виявляє досить виразну **диференціяцію** територій СССР на два головні райони: один — **власне Росія,** на північний схід від українських кордонів, що тягнуть більше на схід — в Азію, і другий — **України,** що в культурному і господарському відношенні завжди стояла і буде стояти найближче до Західної Европи.

Індустріялізація СССР — це свого роду **господарське самоозначення Росії,** початок її промислового розвитку на ґрунті своїх власних природних богатств і в межах власних природних територій.

Ред.: Ця стаття була видрукована в органі чеської соціял-демократичної партії „Право Ліду". Ця партія й газета завжди були русофільськими й уважали Росію европейською державою, що обороняє Славян. Ця партія друга по силі в Чехословаччині й тепер вона урядова. Тому її опінія в російсько-українських взаємовідносинах дуже важлива.

Сантері Алькіо.

ВЕЛИКА ПЛАТНЯ

(З фінляндського).

Дуже прикро було пасторові, як почув, що його хоче покинути Тома, той вірний, старий слуга. Він священикове поле так гарно управляв, як ніколи. Родило тепер майже двічи стільки, що тому шість літ, коли Тома прийшов на приходсдтво та взявся до управи поля. А тепер — ось нині рано — сказав Тома, що поїде до Америки. Пастор сидів у кріслі-гойданці, курив і роздумував. Він знав, що Тома був добрий господар і що тих двіста марок, що їх йому річно платив, приносили гарний процент. Та тепер і це треба взяти під увагу: чи Томине знання останеться на парохіяльному господарстві, чи він і його забере з собою? Треба це добре роздумати, бо — коли знання останеться на господарстві — за що підвищив би йому платню, а коли своє знання забрав би з собою, тоді може треба би додати сотку.

Це, самособою, не булоб приємно. Коли пастор видасть сто марок, чи вложить їх там, де добре булоб не вкладати їх, тоді — коротко сказати — сто марок піде в чужу кишеню.

Із пасторових уст виходили хмари диму то тяжчі, то лекші; хвилинами чулося зітхання.

Ільма, пасторова дочка, ввійшла у кімнату. Принесла батькові каву. Вона запримітила морщини на батьковому чолі. Зараз спиталася, що сталося.

— Я роздумував над Томиною постановою, — відповів пастор.

Ільма вже також чула про намір Томи. В її очах блиснув огонь, як говорила огірченому батькові.

— Правда, тату, що неотесаний, простий чоловік не має нітрохи любови для землі?

— Ну, того я не знаю, — промимрив пастор і взявся пити каву.

Дівчина вже була отворила уста, щоби сказати щось гарного й розумного, та тут почулися кроки на хіднику. Ввійшов Тома.

Пастор попросив його сідати. Поміщицьким духом неперепоєна пасторова дочка міряла слугу очима від ніг до голови.

— Чи ще стоїш при свойому, Томо? — спитав його пастор, як випив каву.

— Гадаю, що буде найкраще, як зараз відійду.

Пастор хвилиночку мовчав, а потім спитав Тому, дивлючись на нього гостро:

— Абож то причини, які тебе спонукують відійти, такі важні, що не можеш не послухати їх?

Пастор усміхався та здавалося, що він певен того, що слуга не дасть йому на це отвертої відповіди.

— Так, справді, причини є такі, що ніщо не може захитати їх... Я тут, знайте, не можу дальше прокормити мою родину, бо...

— Дурниці! — перебив йому пастор. — А досі то ти міг! Це ви всі, яким захотілося Америки, подаєте на виправдання. А справжня причина є така, що тепер кожен хотів би лопатою згортати золото, щоби скоро забогатіти.

При тих словах пастор устав і став скоро ходити по хаті сюди й туди. Тома хотів на це щось сказати, та йому перебила панночка.

— Томо, — сказала з особливим притиском — чи ви знаєте, що то земля та любов для землі?

— Я знаю це, одначе... — хотів поправитися Тома й говорити покірніше.

Панночка перебила йому:

— Нема тут тепер: „одначе!" Невже ви не відчуваєте любови для землі! Ах, дійсно, мені здається, що не маєте тієї любови. Скажіть мені, чи любите бодай те деревце, що онтам на подвірі так гарно цвите й пахне? Чи бодай трохи привязання відчуваєте до тих місць, де на горбочку стоїть ваша хата й де несеться такий милий запах цвітів, наче леготом хоче дихнути на вас і вашу родину? Як ви моглиб тут лишити вашу жінку й діти? Чи вас із ними не вяже вже навіть найменша звязь любови? Коли так, то... то...

Панночка затихла. На язик їй приходило стільки прикрих слів, що не могла заволодіти над собою.

Тома втер собі ліктем очі. Потім сказав тихо:

Панно Ільмо, ви добре знаєте, що я люблю мою батьківщину та що я не є ніякий вітрогон. Та будьте такі добрі і скажіть, що мені з тієї краси цвітів, коли не маю для моєї родини доволі хліба?

— Таж ви дістаєте від тата велику платню! — озвалася панна Ільма якось нерішучо.

— Так, лише ця платня не триватиме довго, бо моя земля не родитиме вічно!

Того панночка зовсім не зрозуміла.

— Ваша земля, кажете, не родитиме вічно? — чому ні, вона родитиме. Що ви під тим розумієте? Таж ви не маєте ніякої землі!

— Саме тому приходи з неї дуже непевні.

— Того я зовсім не розумію.

— Моя земля це моя праця.

— Так?

— Таки так! Моя родина жиє з того, що я зароблю моїми руками. Та нині-завтра я постаріюся й не могтиму працювати. Тому то на той час треба подбати про себе.

— Таж дістаєте платню двіста марок. Чиж не моглиб ви щось з того заощадити? Інші жиють і зі сто марок!

— Не можу нічого заощадити, — сказав. — Не забувайте, пані, що я крім себе мушу виживити ще шестеро душ.

— А багато людей не мають такої платні як ви.

— Зате багато людей не мають такої численної й такої дрібної родини.

Тома став неспокійно вертітися на кріслі. Та панночка того не запримітила.

— Та добре, алеж бо й Марія може дещо заробляти.

— Нашій наймолодшій донечці є ледви два місяці, а найстаршій півтора року. Вона бідна, як знаєте, калічка, та навіть не може вийти з хати. Як жеж мати може думати про якийсь заробіток?

— То більші діти моглиб доглядати й кормити менших.

— Ті, котрі моглиб по своїм літам, іще діти, а їм чоловік не міг би віддати в опіку дітей, бо то дівчата.

— Я пригадую собі приповідку: Де є для шістьох, там наїсться й семий. Зрештою ті найменші так багато не потрібують. Два роки ви якось зовсім добре виходили зі своєю платнею.

Тома рад був устати, щоби вже відійти. Усміхнувся сумно та сказав.

— Ви, пані, вмієте дуже гарно говорити, та ви ще нічого такого не переживали.

Пастор увесь час стояв на боці та слухав уважно їх розмови. Тепер же станув перед Томою та спитав його:

— Отже ти рішучо стоїш при своїй постанові?

В його голосі чути було щось наче спочування.

— Та я вже казав, що попробую щастя.

— Добре. Тепер можеш іти й усе ще раз доздумати. Вечером зайди знову сюди.

Тома вийшов. На це війшов у кімнату пасторів сімлітній синок.

— Тату, дай мені шістку! — став просити й леститися коло батька.

— Що, вже знову? — сказав пастор непривітно, всеж таки добув гроші. — А ти що зробиш з ними?

Дитина сказала, що задумала. Піде до пекаря щось собі купити. Дістав те, що просив. Так було майже що дня.

Ільма саме забиралася винести посудину з хати, та батько зупинив її.

— А нумо порахуй, скільки припадає з Томиної річної платні що дня на кождого члена його родини!

— Справді, варто порахувати.

Ільма поставила посудину на стіл, узяла клаптик паперу та стала рахувати. Як була готова, не сказала ні словечка, лише мовчки счудована гляділа на папір.

— Отже скільки припадає на душу? — спитав батько, з усміхом поглядаючи на дочку.

— Вісім сотиків! З того справді не може вижити.

Пастор кивнув у задумі головою, а дочка сказала рішучо:

— Коли воно так, тату, то ми не сміємо Томі боронити, як він направду хоче відійти!

(Переклав М. Н.)

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

БЕРНАРД ШОВ СЛАВНИЙ ЗІ СВОГО МАЄТКУ.

Відомий письменник Бернард Шов, який у своєму вихвалюванню большевиків дійшов до такого цинізму, що навіть розстріл людей вважає проявом „гуманности" в комуністів, не має такої популярности в своїй батьківщині, Англії, яку він має поза межами своєї держави. Відомий знавець і критик англійської літератури, Алфред Доглес, говорить, що Шова в Англії ніхто поважно не бере.

„Успіх Шова — каже Доглес — у тому, що він склав собі такий маєток, якого ніякий письменник в Англії не доробився.

„Шов не вміє поважно говорити. Він дивна людина, бо любується в своїх власних твердженнях. Те, за що вчора розпинився, сьогодня він висміває. Сьогодня він співає гимни на честь Совдепії, але сам не хоче там остатися й поспішно вернувся до Англії, де він має улюблену роскіш і вигоди".

Отак говорить критик, що добре знає Шова.

ШОВ УСІМ БОГАМ СЛУЖИТЬ

Д-р Евген М. Когоч у статті „Бернард Шов у Росії" говорить, що „Шов є ніхто інший, а розхристаний тип вільнодумця. На 75 році свого життя він поїхав до радянщини лише на те, щоб крикнути потім на весь світ, що він топче всі свої минулі переконання. Та така особа, як Шов, не має властиво переконань, бо в нього все розраховане на заробіток. Шов має лише чудово виплекану бороду, в якій лежить тайна його успіху, бо голова Шова рішучо не поміщує того, що заповідає ота вицьцькана борода.

„Шов тепер називає Леніна „месією нашого часу". А кого вчора Шов називав месією? Шов для збільшення своїх приходів буде говорити, що лише йому забреде в голову. Тепер його розмови стали притокою до нового барабанного вогню комуністичної пропаганди в Европі. Врешті, хто трактує Шова поважно? Сьогодня він у Кремлю — большевиком, завтра в Римі — мало що не фашистом, а після завтра на француській ревієрі, лібералом і т. д. Шов лише грошей хоче! От де тайна!" — говорить д-р Е. Когоч.

А ми скажемо, що ще й слави хоче. Хочби й Геростратової, аби слави!

МОСКВОФІЛИ ПОСОБЛЯЛИ ПОЛЬЩІ ДІСТАТИ ГАЛИЧИНУ.

У праці: H. W. V. Temperley, A History of the Peace Conference, Paris. Vol. I—VI., London, 1920—1924, у томі IV на стор. 269—270 знаходимо про наших москвофілів на мировій конференції таке:

„Міжтим становище Русинів у Парижі страшенно ослаблювалося їх власним роздором, а, як це видко з історії Поляків, якраз слабі, побиті, поневолені народи люблять піддаватися спокусі роздорів. Наскільки можна судити, більшість Русинів величається тим, що вона є окремою народністю й виявляє вороже відношення до Московщини. Ця ворожнеча уступає лише їх ворожнечі проти Поляків.

„Але є там теж значна меншість, розселена головно по карпатському підгірю й у деяких інших околицях, яка заявляється за Росію й вважає себе за галузь одного російського племени. Від цеї меншости прийшли заступники Східної Галичини до Парижа, пересварені між собою, а це улекшувало їх противникам твердження, що вони політично неуспосіблені й національно неознаний нарід. Така непевність підтверджувала потім, що Поляки мали зі своїми домаганнями слушність".

Далі Темперлі твердить, що робота русофілів була також одним з важних аргументів віддання Східної Галичини Полякам, „бо ніхто не хотів взяти на себе відповідальности за порушення європейської рівноваги", пересуненням кордонів Росії аж по Карпати та ще в часі, коли там були большевики. Ось таке говорять чужинці про працю москвофілів.

ПУСТОМЕЛЬСТВО.

В конґресі у Вашинґтоні тепер ведуться завзяті спори про те, чи затвердити мораторію, яку оголосив свого часу президент Гувер, чи ні. Разом з тим сенатори й конґресмени аж пріють та сваряться за те, що робити з міжнародніми военними боргами. Більше гарячі голови навіть обвинувачують президента за „зраду інтересів Америки" на користь Европи. Найбільше голосні кричать, що цента з міжнародніх боргів Америка не може подарувати нікому.

Можуть собі конґресмени й сенатори кричати й галасувати, скільки хочуть. Це потрібне може для їх виборців, але факти життя підуть своїм шляхом. Коли Европа не вийде скоро з сучасної фінансової та економічної скрути, або впаде ще в більшу скруту, то ніякими промовами Америка тих боргів з Европи не одержить. Навпаки, щоб ратувати себе від економічно-фінансового хаосу, Америка буде змушена ще більше пособляти Европі. Це бачить і знає Гувер та його уряд, а тому вони чекають, що коли пристрасти уляжуться, конґрес затвердить їх предложення, бо іншого виходу нема.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ

Щиро дякуємо всім тим читачам, котрі надсилають нам витинки з американських, польських чи російських газет, в яких згадується про Українців.

П. Л., Арнолд, Па. Про таку справу повинен донести місцевий відділ У. А. Союза Головному Урядови, а цей її провірить. Тоді справа появиться в протоколах нарад Головної Екзекутиви, які друкуються у „Свободі".

М. С., Бруклин, Н. Й. З того, що хтось написав допис, ще не виходить, що поміщені в нім закиди є правдиві. Допис появився в краєвій газеті, а Рідна Школа не мала ще нагоди на нього відповісти, бож у таких справах треба перевести слідство. Без вислухання другої сторони годі давати осуд. Тому нема потреби цю справу вже тепер видвигати тут в Америці. Бо це в найгіршім випадку промах одиниці.

І. М., Болтімор, Мд. Коли подано в американській місцевій газеті, що „Наталка Полтавка" це російська штука, тоді треба комусь з місцевих Українців написати до редакції листа й пояснити в нім, що це є українська штука, взята з українського життя на Україні, яку написав у 1819 р. Іван Котляревський, званий „батьком відродження української літератури". Треба також попросити, щоби редакція помістила таке вияснення, бо вона подала помилково, що в „Наталці Полтавці" змальовано „Стару Росію". Дуже можливо, що це „малороси" таке подали до газети, а бо галицькі кацапи.

С. Г. П., Клівленд, О. Запрошуєте Союзників, які процесували У. Н. Союз, і вимагаєте, щоби ми містили допис?!

НЮ ЙОРК! УКРАЇНЦІ ДО НОВОГО ПРОТЕСТУ ПРОТИ ЛЯЦЬКОГО ТЕРОРУ! НЮ ЙОРК!

ТІЛЬКИ МИ, УКРАЇНСЬКИЙ НАРОД, МАЄМО ПРАВО СУДИТИ СВОЇХ СИНІВ І ДОЧОК НА УКРАЇНСЬКІЙ ЗЕМЛІ! ТОМУ ПРОЧ З ПОЛЬСЬКИМИ САМОСУДАМИ! ПРОЧ З ПОЛЬСЬКИМИ АГЕНТАМИ І КОНФІДЕНТАМИ ВАРШАВСЬКОГО СМІТТЯ!

УКРАЇНЦІ МІСТА НЮ ЙОРКУ І ОКОЛИЦІ! ПРИХОДІТЬ ВСІ НА

ПРОТЕСТАЦІЙНЕ ВІЧЕ

яке відбудеться

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 20-ГО ГРУДНЯ (DEC.) 1931 РОКУ

В ГОДИНІ 1.30 ПОПОЛУДНІ.

В УКРАЇНСЬКІМ НАРОДНІМ ДОМІ

217-219 EAST 6th STREET NEW YORK, N. Y.

А НА ЯКІМ ЗАПРОТЕСТУЄМО ПРОТИ НОВОГО ПОЛЬСЬКОГО ТЕТОРУ НА ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ.

Говоритимуть місцеві і позамісцеві бесідники, а також представник литовської громади в Ню Йорку. 293-5 **Управа Відділів „О. Д. В. У." в Ню Йорку.**

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ДІТРОЙТ, МІШ.

Виметім хату.

Щоби в нашій громаді можна зачати будуючу й корисну національну працю, нам треба розглянути здоровим розумом, що ми маємо в нашій громаді, а чого нам бракує; що ми робимо, а чого ні, та що ми робимо добре, а що злє.

Проте зробім собі оцінку цілої нашої громади, головніших угруповань і деяких поодиноких чинників, які ріжними дорогами впливають на життя нашої громади.

Нам треба поділити нашу громаду на чотири угруповання, які виступають, як такі, серед нашої громади.

Найбільша, але зовсім незорганізована група, це національна, яка начисляє кількадесять товариств як запомогового характеру так і політичного, чи просвітньо-культурного.

Слідуюча група, це так звана „большевицька опозиція", яка нібито стоїть в опозиції до офіціяльного большевизму, але куди прихилися в дійсности, сама не знає.

Дві найменші групи, це наші офіціяльні большевики-москвофіли і мала група, яка називає себе „оборонцями України".

Візьму на увагу вперед дві останні групи, бо вони фактично мають найбільш деструктивний вплив на нашу громаду.

Правовірні большевики, ратуючи себе, а особливо свій дім (на Вест Сайд), від неминучого упадку, роблять як найбільше галасу.

Заманюють наших громадян то концертами, то театральними виставами, а навіть спроваджуванням з Москви „українськими фільмами".

Правда, нема вже в нашій громаді так богато несвідомих, щоби давали свій гріш большевикам на московську роботу серед наших громадян, але ще є деякі, особливо ті, що люблять народне мистецтво, які даються лапати на полову і таки підтримують московську пропаганду в громаді.

А час би вже всім нашим громадянам прийти до здорового розсудку і положити кінець московській кирині. Хайби вже й решта москвофілів забралася до Москви за тими „товаришами", які вже або самі поїхали або зістали депортовані.

Так звані „оборонці" нічого ніколи не робили і тепер позитивного нічого не „обороняють". Хіба збирають фонди „американізаційними лекціями", та „національними вічами". Позатим розбивають народну роботу. Вони пхають руки в кожне народне діло, в кожну громадську роботу, щоби її остатично розбити і знищити.

Є в психопатії недуга, яка зветься мегальоманією (манія величости). На цю недугу богато між „оборонцями" хворіє. І такі безкритичні виступи проти „Рідної Школи", „Просвіти", визвольної боротьби можна тільки приписати мегальоманії, бо інакше це була би провокаційна робота в користь наших ворогів.

Таким чином „оборонцям" вдалося розбити Громадську Раду, Горожанські Клюби, а тепер вони взялися за розбиття хору „Думка".

Український Національний Хор „Думка", який сама назва вказує, що це є товариство з національним напрямом, в дійсности був таким на протязі ряду літ.

Хор цей вів корисну для громади і національної справи роботу й за це діставав моральну і матеріяльну піддержку зі сторони всеї національної групи в нашій громаді.

Не було важнішого національного свята, яке обійшлося би без виступу цього хору.

Та тому кілька місяців „оборонці" впхали свої щасливі руки і в це мистецьке, надпартійне товариство.

Вислідом цього був виступ з товариства найкращих співаків, солістів, в числі понад пятнадцять людей.

Минуло вже три місяці, а хор ще не дав ні одного виступу.

До поодиноких чинників, які не впливають добре на нашу громаду і народну роботу внутрі, є місцева газетка, якої видавець називає себе „батьком українського соціялізму і комунізму".

Перейшовши так всі наші угруповання і чинники, які впливають на життя й національну працю нашої громади, зробимо собі слідуючі підсумки: В нашій громаді треба позитивної національної праці, за яку повинні взятися всі національні організації і товариства.

Треба створити один національний фронт і зі здоровим розсудком взятися за розвязання таких болючих питань, як національне виховання молоді, українське хоральне, музичне і драматичне мистецтво, організація жіноцтва, освіта для старших людей, піддержка таких краєвих інституцій як „Рідна Школа" і „Просвіта" та вкінці піддержка визвольної боротьби нашого народу.

Наша громада вже будиться зі сну, однак щоби взятися за постепенну будуючу роботу, треба перше **вимести хату** і поставити сильну запору перед деструктивними елементами, що осягнемо через злуку відділів У. Н. Союза і співпрацю інших національних товариств та поодиноких людей з ними.

Місцевий.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Український театр.

Дня 5 грудня 1931 р. в салі Українського Народного Дому на 6-тій улиці в нашім місті недавно заснований аматорський кружок при вотаристві О.Д.В.У. під назвою „Український Народний Театр" відограв дві комедії: „Грець Верхтвіст" і „Воєнна любов".

Не буду називати імен аматорів, тому, що їх всіх не знаю, та тому, що переконався, що їм не ходить про особисту славу, доказом чого є те, що всі вони, без огляду на своє погане матеріяльне положення, працюють в згаданім гуртку, не побираючи жадної платні, а ввесь дохід висилають на народні цілі до Рідного Краю.

Штука випала надзвичайно гарно. Всі аматори вивязалися з своїх ролів добре. Бачив я сотки вистав на українській сцені, як тут у Злучених Державах так і в Канаді та й сам грав від часу до часу, однак мушу правдиво заявити, що я не постидався зробити обїздки з виставами з аматорами Українського Народного Театру по всіх українських кольоніях Америки й Канади.

Майже всі крісла великої салі Укр. Нар. Дому були заняті й я вірю, що вся ця публика без найменшого сумніву на появу оголошення слідуючої вистави „Укр. Народним Театром" прийде на виставу та приведе сотки своїх приятелів. Вірю рівнож, що українське громадянство міста Ню Йорку й околиць піде на зустріч нашим працьовникам, завзятим діловим патріотам, членам орг. О.Д.В.У. й аматорам Українського Народного Театру й дасть їм моральну піддержку, як також буде ангажувати Український Народний Театер до вистави на своїх сценах.

Слід згадати, що О.Д.В.У. являється надпартійною інституцією. Завданням її є в першій мірі допомога Рідному Краєви в визвольних змаганнях, а тут єднання всіх українських націоналістів без огляду на їх переконання політичні, чи релігійні.

Гість з Канади.

РУХ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ЙОНГСТАВН, О.

Наради в справі злуки відділів У. Н. Союза.

Дня 6 грудня ц. р. в українськім Народнім Домі відбулися наради 4 відділів Укр. Нар. Союза в справі злучення їх в один відділ. На нарадах були урядники й члени 17, 140, 230 й 274 відділу Союза.

Предсідатель 230 відділу, п. Павлишин, розпочав наради в першій годині. Секретарював п. Білик. В нарадах брала участь головна радна У. Н. С., п. Марія Розоміло. Запрошена предсідателем зборів до слова, пані Розоміло пояснила присутнім ті користи, які малиб усі відділи від їх обєднання в один великий відділ. Добр. І. Хровець пригадав історію заснування та життя наших відділів у Йонґставні, а також вияснив можливість зеднання всіх відділів в один новий великий відділ. Потім забирали голос майже всі присутні, які поставили багато запитів. На запити відповідала головна радна п. М. Розоміло так, що всі були задоволені.

Потім вибрано комітет по одному членови з кождого відділу з тим, щоб кождий з членів цього комітету представив на річних зборах свого відділу всю справу злучення відділів, а потім по річних зборах відділів цей комітет має покликати всі новообрані відділові уряди на спільну нараду, яка малаб поробити дальші кроки до фактичного зеднання відділів та до вибору уряду вже нового обєднаного відділу У.Н.С. До комітету ввійшли: від 230 відділу Іван Миґаль, від 274 Михайло Лопушинський, від. 140 Іван Кравець, від 17 Степан Нановський.

Збори закінчено в годині 4.30 вечером з призначенням зборів нових урядів на 24. січня 1932 року.

І. Кравець.

До віллі одного багатія закралися вломники й убили його. Газета подала про вбивство широкий звіт, який закінчила таким реченням: „Убитий здепонував на щастя тому тиждень усю свою готівку в банку, тому не потерпів матеріяльної шкоди".

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

СТЕМФОРД, КОНН.

Листопадове Свято.

Українська громада в Стемфорд відсвяткувала в неділю, дня 15 листопада, память відродження державности Західної України.

Наш парох о. Гривнак відправив по Службі Божій панахиду, а вечером відбувся в Ред Менс Гол святочний концерт.

Вступне слово виголосив о. Гривнак, пояснюючи вагу отсього великого національного свята.

Виступ українського хору „Боян" вилав дуже гарно. Пісні були підібрані для свята й гарно виконані.

Спів також Діточий Хор. Були теж принагідні декламації. „Слава Тобі, Герою" віддеклямував д. С. Коривчак.

Присутні особливо радувалися нашою дітворою.

Скрипкові продукції виконала панна Г. Кресан. Обидва хори були під проводом Д. Шавінського. Акомпаніювали панни А. Панасюк і О. Кругляк.

Головним бесідником був д. Дмитро Галичин з Ню Йорку. Він обговорив значіння Першого Листопада й потребу дальшої боротьби за наше визволення. А зосібна обговорив відношення американських Українців до рідного краю.

Потім переведено збірку на рідний край. Жертвували:

По 2 дол.: С. Лесобей, В. Карий, А. Черковська, Іл. Михайлишин; по 1 дол.: А. Карий, В. Мандзій (з Йонкерс), К. Вальчук, М. Вальчук, Д. Малиняк, М. Кульгавич, Р. Хома, Н. Хома, С. Грегор, П. Кресан, А. Блащук, Н. Митрофін, Р. Голубовський, С. Коривчак, Н. Коба, М. Сливінський, А. Городецький, Ю. Городчун, К. Кульгавич, Ю. Хома, Е. Кресан, М. Кресан, П. Качалуба, Н. Волошин, С. Корінь, П. Хома, Н. Когут, П. Тирчак, М. Гайовський, В. Блащук, Г. Заплотинський, І. Бояновський, І. Теряк, В. Бреян. — Разом $62.00, а $25.77 дрібними жертвами, що становить разом $87.77.

Збірку розділено по половині на боєвий фонд і інвалідів. Гроші вислано чеком до Обєднання.

Комітет Свята.

Здогадливий.

— Як щасливо складається, пане Купчак! У цюж хвилину я саме думав про вас!

— Це зовсім даремно! Я сам маю всього лише два доляри!

ПОСОЛ ГУСНАЙ ПРО ЗАКАРПАТТЯ.

(З розмови представника „Діла" з закарпатським послом).

— Пан посол вперше у Галичині?

— Правду кажучи, вперше, коли не числити мого переїзду через Галичину в часі світової війни. Питаєте про враження? Очевидно, що вже те все, що я встиг побачити за такий короткий час мого побуту у Львові з культурних надбань галицьких Українців, каже мені віднестися до них з подивом і повним признанням. Маю змогу порівнати цей стан з нашим на Закарпаттю і з Буковиною, звідкіля саме вертаю, з розвязаного румунською владою конгресу. Що тамті землі осталися під тим оглядом позаду, про це мабуть не потребую говорити.

— Що скажете, пане после, про наших Закарпатців щодо їхньої національної свідомости?

— Останні роки є великим поступом у тому напрямі. Слово „Українець" кілька літ тому ще — так сказатиб — незнайоме, починає набирати права громадянства. Маю дані, покищо неофіціяльні, що під час недавнього перепису населення на Закарпатті подали українську народність около 10,000 мешканців. Цеж було кілька літ тому не до подумання.

— А справа мови і правопису?

— Саме хотів я про це згадати. Вона стала загально актуальною темою. Хоч виринула у місті, нею тепер не менше цікавиться закарпатське село. Знаю це з власної практики як учитель. Велику прислугу віддає нам радіо. Закарпатець має нагоду порівняти, котра мова йому ближча, більше зрозуміла: українська чи російська. Думаю, що порівнання випаде все в користь першої. Правопис? Поволи правописна справа знаходить розвязку таку, як тут у Галичині і на Великій Україні. Доказом хоч би введення фонетики в закарпатських українських ґазетах.

— Ще одно цікаве для нас питання: Чи русофільство є у вас і дальше поважною силою?

— Хоч і не є воно вже такою величиною, як давніше, а проте є ще таки поважним політичним чинником на Закарпатті. Опирається переважно на духовенстві. Користає теж з підтримки таких поважних чеських партій, як аграрна і більшість народніх соціялістів.

На закінчення нашої короткої розмови пос. Гуснай обіцює приїхати невдовзі до Галичини на довший побут, не зражуючись немилою пригодою, яка його тут цим разом стрінула (Поляки видалили його з Галичини).

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Стефан Лежан, член тов. „Сокіл", від. 336 У. Н. Союза в Клівленд, О., помер дня 28 листопада 1931 р. по тяжкій слабости. Похорон відбувся дня 1 грудня. В похороні взяли участь знакомі й приятелі Покійного та велике число членів тов. „Сокіл". Покійний походив з села Білич, повіт Старий Самбір. Належав до У. Н. Союза 18 років. Був щирим Українцем і велика шкода, що тяжка недуга загнала його передчасно до гробу. Осиротив жінку і троє дітей.

Хай земля буде Йому пером!

Григорій Степанек,
фін. секретар.

ВІСТИ З СІЧОВОГО БАЗАРУ „СУРМА",
103 АВЕНЮ А, НЮ ЙОРК.

Вісти зі Січового Базару зійшли зі свого завдання; замісць писати, хто був в Сурмі, то писано про програму на радіо, про цукорки і т. п. Отже вертаємо.

Минувшого тижня відвідали нас: Дамян Демчук з Палмертон, Александер Мельник з Спрінг Велий, Н. Й., Михайло Бусель з Степлетон, М. Чемериз з Джанставн, Па. Стефан Комаринський з Амстердам, Н. Й.

Також мали приємність того тижня витати в Сурмі нашого композитора Михайла Гайворонського, котрий приїхав на коротку візиту до Ню Йорку зі своєї місцевости де лічиться. Дуже добре чується, двацять фунтів набув, бадьорий, компонує богато в „мейджорнім тоні" і переписується з проф. Кошицем, котрий так само працює в самоті, але богато.

Рівнож гром. Авраменко, слава Богу, цілий вернув до Ню Йорку з Шікаго. Богато плянів має, Медісон Сквер наймає, тисячу танцюристів треба. Геролд-Трібюн вже дзвонив, коли буде другий виступ Авраменка, бо хоче статтю подати.

На слідуючу неділю, 20-го грудня, в годині 8.30 рано, виступає проф. Придаткевич з своїми учениками, всі будуть любити, хто наставить радіо. Богато листів признання отримано за програму, яку приготовив Володимир Цісик з Джамейки. Всі домагаються, щоби ще раз прийшли заграти. На жаль, того року ні; хіба аж на другий рік. На 27-го грає орхестра Сербинського, а на 3-го січня 1932 Українська Молодеча Орхестра Олексина. За той час може виздоровіє наш лірник, бо всі за ним питаються.

Цукорки з краю дальше приходять свіжі. Хто ще не кушав їх, ані не видів, повинен замовити. За один доляр дістанете всі семплі. Навіть наш славний письменник, д-р Андрій Чайковський, в „Ділі" ч. 273 пише сильну статтю про вироби „Фортуни Нової", всім радить їх купувати, „бо вироби „Фортуни Нової" виконані по всім вимогам гігієни, з найкращих скрінців, без ніяких шкідливих домішок"...

На св. Николая найкраще надаються для дітей цукорки „Солодка Україна", одна бакса 50 цнт., 12 за 5 долярів. Крім того, цукорки добрі, здорові, як пише д-р Чайковський, ще й до того дістаєте 25 портретів в кольорах наших славних патріотів. Діти це тримають і вчаться з того рідної історії як з книжки. (Огол.)

ТАРЗАН І ДОРОГОЦІННОСТИ З МІСТА ОПАР. (21)

Вогонь знищив фарму до тла. Всі Вазири лежали мертві навколо й згоряли в полуміннях. Тільки один очуняв і почав з тяжким трудом рачкувати геть з будинку на двір, ратуючись від підступаючого до нього вогню. Це був силач Муґамбі. Він не був убитий, а лише тяжко поранений. Ота рана завдавала йому страшний біль, особливо тоді, коли він рухався. Та полумя гнало його геть на двір, шукати порятунку.

—o—

Пролізши через веранду, Муґамбі почув себе лекше, коли опинився на вогкій землі. Він доповз до недалеких кущів і сховався серед них. Звідти він цілу ніч, коли приходив до свідомости, спостерігав, як догоряли рештки фарми. Вночі він чув рев львів, що наближалися до фарми, приманені запахом людського мяса з погорілих трупів Вазирів. У голові Муґамбія тепер прокинулася думка пімсти.

—o—

Далеко від згарищ фарми лежав непритомний власник її. Поволі до нього почала вертатися свідомість. Але де він був і що з ним сталося? Він не памятав, що сталося з ним, лише біль голови давав себе знати. Почав себе обмацувати. Ноги й руки були цілі, лише боліло все тіло. Обшаривши руками навколо, він надибав свій ніж, спису і стріли з луком. В темноті він усе те забрав і понавішував на себе.

—o—

Почав у темноті шукати виходу. Полетів неглибоко вниз і спинився у воді. Злочатку пірнув з головою, але потім виплив на поверхню. Розплющивши очі, він побачив світло. Сніп світла вривався зверху з криничного отвору, що був високо над його головою. Тарзан оглядівся довкола. Перед собою він побачив підземний хід, що йшов з криниці. Зібравши сили й освіжившися зимною водою, він побрив до того підземного ходу.

—o—